

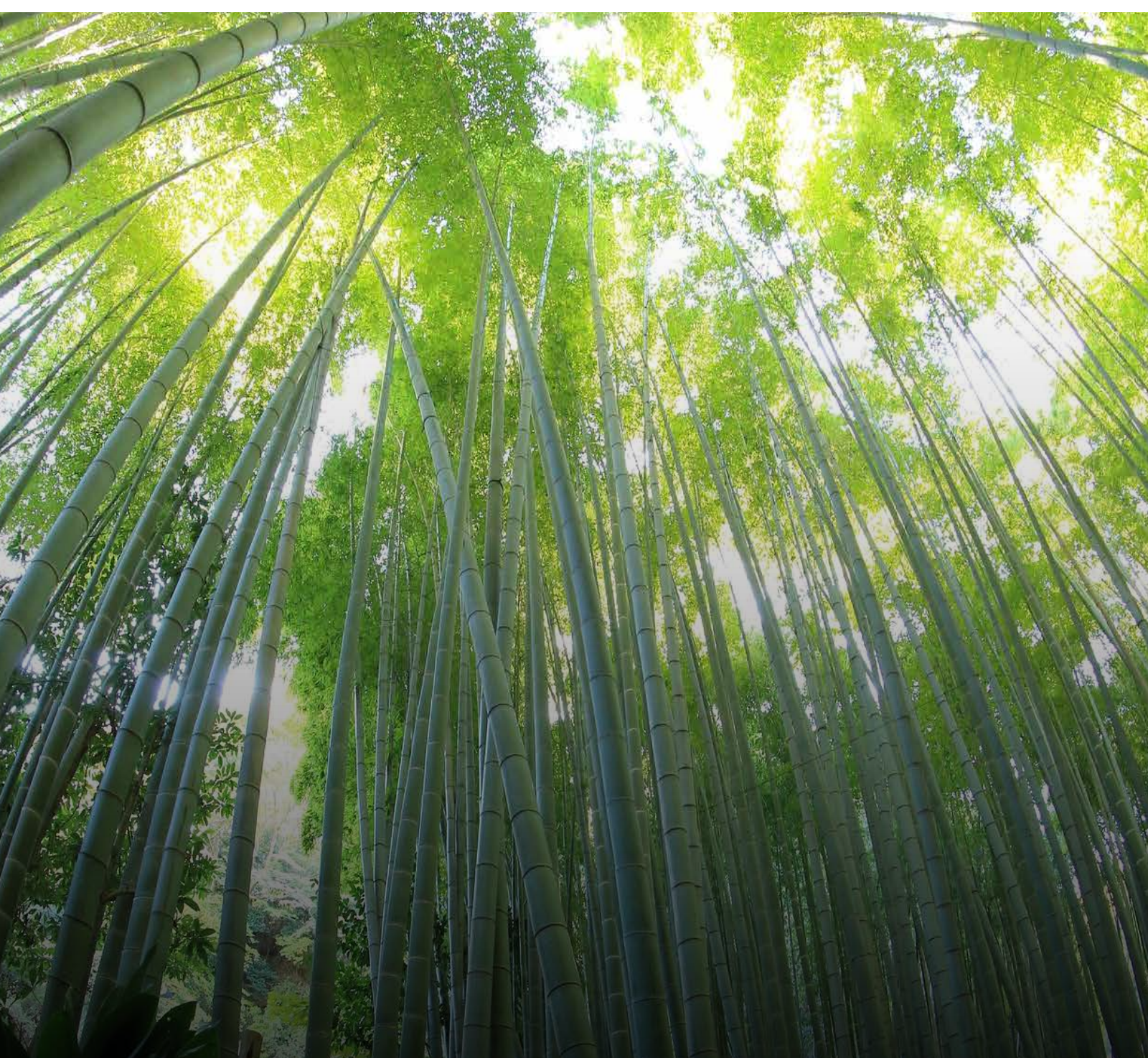
האוניברסיטה הפתוחה
THE OPEN UNIVERSITY OF ISRAEL
الجامعة المفتوحة

האגודה הישראלית
לחקר דתות
THE ISRAELI ASSOCIATION
FOR THE STUDY OF RELIGIONS

המכון לחקר היחסים בין יהודים, נוצרים, מוסלמים
معهد دراسة العلاقات بين اليهود والنصارى والمسلمين
Center for the Study of Relations between Jews, Christians, Muslims

זת וסביבה

הכנס השנתי השביעי של
האגודה הישראלית לחקר דתות

בשיתוף

המכון לחקר היחסים בין יהודים, נוצרים ומוסלמים,
האוניברסיטה הפתוחה

ימים ראשון-שני, ג-ד בסיוון תשפ"ד, 9-10 ביוני 2024

בקריית האוניברסיטה הפתוחה ע"ש דורותי דה רוטשילד, דרך האוניברסיטה 1, רעננה
(הכניסה לחניה מרחוב ויצמן; החניה ללא תשלום, על בסיס מקום פנוי)
בווייז: חניון האוניברסיטה הפתוחה, רעננה

יום ראשון | 9 ביוני 2024 | 18:00-15:30

מושב מליאה מיוחד

לזכרו של ד"ר חיים כצמן ז"ל | (אולם נויזרפר)

ברכות

דברים לזכרו של ד"ר חיים כצמן ז"ל מאת פרופ' ג'יימס ק' וולמן (אוני' וושינגטון, סיאטל, ארה"ב)

חלוקת פרסי ורבלובסקי לעבודות מ.א. ודוקטורט מצטיינות בחקר דתות

הרצאת מליאה מאת ד"ר שרה קוהן (אוני' וינה, אוסטריה)

Sufi Eco-Spirituality: Protecting Endangered Animals in Bangladesh and Pakistan

יום שני | 10 ביוני 2024 | 20:30-08:30

8:30 התכנסות (אולם נויזרפר)

9:00 מליאת בוקר (אולם נויזרפר)

9:15 מושבים מקבילים א' (ראו פירוט בעמודים הבאים)

10:45 הפסקה

11:00 מושבים מקבילים ב' (ראו פירוט בעמודים הבאים)

12:30 הפסקת צהריים

13:15 מושבים מקבילים ג' (ראו פירוט בעמודים הבאים)

14:45 הפסקה

15:00 מושבים מקבילים ד' (ראו פירוט בעמודים הבאים)

19:00 מושב מליאה וירטואלי באמצעות **זום**

יו"ר: פרופ' איתמר גרינולד, נשיא האגודה הישראלית לחקר דתות

הרצאת מליאה מאת פרופ' ויליאם קוואנו (אוני' דה-פול, שיקגו, ארה"ב)

Anthropocentrism and Theocentrism: Catholic Reflections on an Integral Ecology

מושבים מקבילים א' | 10:45-09:15

א1 הינדואיזם ויחסי אדם-סביבה: היבטים רעיוניים, טקסיים, וישומיים | אולם נוידרפר
יו"ר: ד"ר אוהד רוזנברג (האוניברסיטה הפתוחה)

הגישה הסביבתית של ההינדואיזם
פרופ' איתמר תיאודור (המכללה האקדמית צפת ואוניברסיטת בראילון)

שומרים על קשר: בני אדם, אלים, וסביבה בהימאליה
ד"ר אוזי הלפרין (אוניברסיטת תל אביב)

היבטים דתיים בשיח הסביבתי-ההודי העכשווי: דה-קולוניזציה, פוסט-מודרניזם, לאומיות ולאומנות
ד"ר ריקי לוי (O.P. Jindal Global University)

א2 דתיות וסביבתנות - הלכה למעשה | אולם קנבר
יו"ר: ד"ר תמר אריאלי (המכללה האקדמית תל-חי)

כי מציון תצא תורה: הצהרות רבנים אל מול משבר האקלים
גב' עינט קרמר (האוניברסיטה העברית בירושלים)

צמיחתם של ארגוני יהדות וסביבה בישראל: טיפולוגיה וחסמים להתפתחותם
ד"ר אופיר וינשל-שחר (האוניברסיטה העברית בירושלים)
ד"ר איתי גרינשפן (האוניברסיטה העברית בירושלים)

ואם לא עכשיו - אימתי?! תפילה, דרשה ולימוד רפורמיים לציון משבר האקלים
ד"ר אלעזר בן לולו (אוניברסיטת אריאל) | [ההרצאה תתקיים באמצעות הזום]

Convergence and Divergence of Rhetoric and Frames in Faith-Based and Secular Environmentalism
Prof. Tanhum Yoreh (University of Toronto)

א3 אקולוגיה וטבע ברוחניות העכשווית | למדא
יו"ר: ד"ר שי פררו (אוניברסיטת חיפה והאוניברסיטה הפתוחה)

איך הפך מיתוס המבול לסמל של המשבר האקולוגי? מחקר משווה בסרטי קולנוע
פרופ' מריאנה רוח-מדבר שפירא (אוניברסיטת חיפה)
ד"ר לילה מור (חוקרת עצמאית)

אתנוגרפיה של חיי פשטות מרצון בקהילה אקולוגית בישראל
מר טל עמר (אוניברסיטת תל אביב)

טקסים שמאניים המתקיימים על הר מירון כביטוי להרמוניה וסנכרון
גב' פאניה גרינשפון (אוניברסיטת בראילון)

קרובים יותר לאדמה - תפיסות רומנטיות של שורשיות ושל רוחניות 'אמריקאית-ילידית', בין מקסיקו לישראל
מר עידן עדות (אוניברסיטת חיפה)

מושבים מקבילים ב' | 11:00-12:30

ב1 אקולוגיה וטבע ביהדות | אולם נויזרפר
יו"ר: ד"ר נדב ש. ברמן (אוניברסיטת חיפה)

אקולוגיה ופולחן – קורבנותיו של נח ו'מעשה בראשית' בספרות הבית השני
ד"ר הלל מאלי (אוניברסיטת בר-אילן)

הגולם מפראג כמטהר הסביבה וראשיתו
ד"ר אלי אשד (חוקר עצמאי)

Modern Orthodox Judaism and Eco-Theology: Exploring Rabbi Soloveitchik's Environmental Ethos in the Anthropocene Era

Ms. Ghila Amati (University of Oxford)

"Tikkun Olam, Healing the World": Ecological Crisis in poems by Jewish American Women

Dr. Anat Koplowitz-Breier (Bar Ilan University)

ב2 סביבה וקדושה – השפעות הדדיות במבט בין-דתי | אולם קנבר
מושב ארגון מרכז תל-חי לחקר דתות, המכללה האקדמית תל-חי
יו"ר: פרופ' חיים גורן (המכללה האקדמית תל-חי)

"לעבדה ולשמרה": סביבה וסכסוך פוליטי על קרקעות מקודשות
ד"ר תמר אריאלי (המכללה האקדמית תל-חי)

"מרחב בראי האמונה" – סביבה דמיונית בסיפורי נוסעים בתלמוד
פרופ' ציונה גרוסמרק (המכללה האקדמית תל-חי)

בין דמשק לצפת: הגולן ואתריו הקדושים לאסלאם במקורות מהתקופות
הממלוכית והעות'מאנית
פרופ' מוסטפא עבאסי (המכללה האקדמית תל-חי)

סביבה מעצבת פולחן: המרחב הפולחני של הבניאס
פרופ' ציונה גרוסמרק (המכללה האקדמית תל-חי)
ד"ר חגי דביר (המכללה האקדמית תל-חי)

ב3 פרספקטיבה של הוקרה אקולוגית על יחסים: השיבה אל אלוהות הטבע | למדא
יו"ר: ד"ר מלי נבו (המכללה האקדמית תל אביב יפו והמכללה למנהל)

המיתוס המקראי ואקו-פמיניזם
ד"ר יעל כץ חנקין (חוקרת עצמאית)

היגיון האימהות: חשיבה אחרת על תרבות, רוחניות וסביבה
ד"ר אראלה שדמי (מכללת בית ברל)

כשאומנות וארכיאולוגיה פוגשות צלמית פרהיסטורית
גב' שירלי סיגל (חוקרת עצמאית)

Animist Pagans and the Environment

Prof. Graham Harvey (Open University, UK) | [\[presented via Zoom\]](#)

מושבים מקבילים ג' | 14:45-13:15

ג1 טבע ואקולוגיה; בין פילוסופיה, מיסטיקה ומאגיה | אולם צ'ייס
יו"ר: פרופ' מריאנה רוח-מדבר שפירא (אוניברסיטת חיפה)

מיסטיקת הטבע ויחסה למערכת הדתית
פרופ' שלומי מועלם (אוניברסיטת בר-אילן)

מעמד האדם בטבע בין (פיטר) א"ד סינגר לא"ד גורדון
ד"ר נדב ש. ברמן (אוניברסיטת חיפה)

"כוונת היצירה שיתקיימו היצורים ויתעלו המדרגות": החוויה המיסטית בזרם קבלי אקולוגי
ד"ר יוני שניצר (אוניברסיטת בן-גוריון בנגב)

טבע ועל-טבעי: בית המקדש הטבעי או בית המקדש של הטבע בספר מפתח שלמה
ד"ר יבגני קוזמין (חוקר עצמאי)

ג2 תמות אפוקליפטיות ביהדות ומחוצה לה בעת העתיקה ובימי הביניים | אולם נוידרפר
יו"ר: ד"ר הלל מאל (אוניברסיטת בר-אילן)

משבר האקלים כתמה דתית אפוקליפטית
מר רן אפק (אוניברסיטת תל אביב)

גשמי, גשמי מדי: דמוגורגון - אל האדמה והאסון
מר אורן בן יוסף (אוניברסיטת תל אביב)

שינויי הטבע בנבואות אחרית הימים: הפולמוס בין ישעיהו בן אמוץ לבין עמוס מתקוע
ד"ר דויד (דמיטרי) קופליוביץ' (האוניברסיטה הפתוחה)

"תשובת העולמות" בספרות הזוהר: שנת היובל כאפוקליפסה של חורבן או של תחיה?
גב' מרב מדינה קרניאל (אוניברסיטת חיפה)

ג3 מרחב ואקולוגיה בארץ הקודש | למדא
יו"ר: פרופ' ציונה גרוסמרק (המכללה האקדמית תל-חי)

Religion, Province, and Environment: a Case Study in the Byzantine Galilee

Dr. Achia Kohn-Tavor (Kinneret Academic College)

אדם ומקום (קדוש) ד"ר זאב בן אריה (חוקר עצמאי)

Palestinian Christian Religious Practices and the Environment

Mr. John S. Munayer (University of Edinburgh and the Bethlehem Bible College) and Mr. Samuel S. Munayer (Independent Scholar) |

[presented via Zoom]

דיאלוג בין-דתי ומשבר האקלים: מנהיגות דתית בין הפטיש לסדן
ד"ר מעין קרן רוזה (אוניברסיטת חיפה)

מושבים מקבילים ד' | 15:00-16:30

ד1 אקולוגיה ודת במבט השוואתי | אולם צ'ייס
יו"ר: פרופ' איתמר תיאודור (המכללה האקדמית צפת ואוניברסיטת בר-אילן)

חיים לצד האפוקליפסה: מיתוסים של מבול במבט השוואתי
מר דורון פייסיק (אוניברסיטת תל אביב)

"ראם, הגנגא שלך מזהמת": טומאה, טהרה ונהר הגנגס – ממיתולוגיה
לאקולוגיה (דרך בוליווד)
פרופ' דני רוה (אוניברסיטת תל אביב)

סגפנות, טוטמיזם ואיזון הטבע
פרופ' יובל רוטמן (אוניברסיטת תל אביב)

ד2 הדיאלוג הבינדתי בפני אתגרי הקיימות (הדתות האברהמיות) | אולם נוידרפר
יו"ר: ד"ר מרים פלדמן קיי (אוניברסיטת בר-אילן)

מתדיינים: פרופ' ברברה מאייר (אוניברסיטת תל אביב), ד"ר ח'אלד אבו ראס
(אוניברסיטת בר-אילן ומכון הרטמן) ופרופ' חנוך בן פזי (אוניברסיטת בר-אילן)

ד3 בין מרחב וסביבה, מיעוט ולאום | למדא
יו"ר: פרופ' דפנה אפרת (האוניברסיטה הפתוחה)

השראת ארבעת יסודות הטבע בדת ובתרבות הפרסית
ד"ר בנימין יעקוביאן (אוניברסיטת לייפציג)

הדת הדרוזית בסביבה אסלאמיסטית – בין עצמאות לרדיפות
ד"ר מנצור רדואן (חוקר עצמאי)

עות'מאן צאלח סבי (1934-1987): לאומיות, אסלאם וסביבה באריתראה
ד"ר אבישי בן-דרור (האוניברסיטה הפתוחה)

טופוגרפיה של מעלה: הר הצופים כמקרה בוחן להר ציוני קדוש
מר יונתן הרשברג (אוניברסיטת בן גוריון בנגב)

הוועדה האקדמית (לפי סדר א"ב):

פרופ' דפנה אפרת, גב' אביטל ארז, ד"ר כרמה בן יוחנן, פרופ' חנוך בן פזי,
ד"ר אייזיק לובלסקי, ד"ר שי פרוו, פרופ' דניס שרביט